

מאוצרות הפרשה

ולכאורה קשה, וכי במצב שפל כזה – כשעומדים למכרו ולהרחיקו מבית אביו לדורות עולם, מבלי דעת מה יעלה בגורלו ברוחניות ובגשמיות היש אז איזה 'נפקא מינה' איזה ריח נודף סביבו אם ריח טוב או לאו, אלא, שאין הקב"ה מביא על האדם שום צער יותר מהנקצב עליו אפילו כמלא נימא, וכיון שריח רע לא נגזר עליו בנוסף לעצם המכירה, סיבבו מן השמים שישאו עמם ערביים 'נכאת צרי ולוט' – שלא כמנהגם. היודע עיקר זה, ישתנו חייו לטובה ולברכה, בידעו שכל הצער אשר בא עליו מדוד בפלס ומידה, ולעולם לא יצטער אפילו כקליפת השום יותר מהמגיע לו לטובתו השלימה. (באר הפרשה)

ותתפשהו בבגדו לאמר (לט, יב) מובא בגמרא (סוטה לז):
"באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו: 'יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם. רצונך שימחה שמך מביניהם' וכו'". לכאורה המעיין בדברי חז"ל ימצא באופן ברור, שאלמלא באה דמות דיוקנו של יעקב לפני יוסף הצדיק, הוא לא היה עומד בניסיון, ורק זכות אביו עמדה לו שינצל. ועוד, בגמרא (יומא לה): מבואר, שאם מגיע רשע לבי"ד של מעלה, שואלים אותו: "מפני מה לא עסקת בתורה?" אם אמר: "נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי", אומרים לו: "כלום נאה היית יותר מיוסף?" והשאלה נשאלת, מהי ההוכחה מיוסף? הרי מפורש מצינו בדברי חז"ל, שאפילו יוסף הצדיק, הקדוש והטהור, אחד מהשבטים הקדושים לא יכול היה לעמוד בניסיון אלמלא באה לפניו דמות דיוקנו של אביו! אם כן, כיצד ניתן לצפות שהרשע יעמוד בנסיון מבלי הסיוע המיוחד שהיה ליוסף? מבאר הרב 'מקדש הלוי' לפי דברי בעל 'דעת זקנים', שאשת פוטיפר ניסתה כמושך שנה תמימה להכשיל את יוסף בעבירה. שנים עשר חודש יום אחר יום!", אלא שלא עלה מבוקשה בידה. עד לאותו היום בו כמעט ונכשל יוסף – אלא שנראתה לפניו דמות דיוקנו של אביו הקדוש. מעתה נוכל לומר, כי אומנם זכה יוסף הצדיק לסייעתא דשמיא מיוחדת כדי להינצל מהחטא, ואומנם נראתה לפניו דמות דיוקנו של אביו. אולם כל זה אירע לאחר שהוא עשה את שלו! לאחר שבמושך שנה תמימה! התגבר יוסף על יצרו בכוחות עצמו – הוא היה ראוי לאותה סייעתא דשמיא מיוחדת מעל לדרך הטבע. אותה סייעתא דשמיא נחלצה לעזרתו כאשר הגיע לנקודה בה לא היה יכול יותר לעמוד בנסיון בכוחות עצמו. עלינו לדעת, כי אם אנו נשתדל, ונמצה את כוחותינו עד תום – אין ספק בכך שמן השמים יסייעו לנו מלא חופניים, ויעזרו לנו מעל לדרך הטבע כאשר נגיע למצב של ניסיון אשר הוא למעלה מכוחותינו. אולם אם חלילה לא נעשה את המוטל עלינו, אזי ביום פקודה לא יהיה לנו להלין אלא על עצמנו, שכן האשמה כולה תהיה תלויה בנו, על אשר לא מנענו את עצמנו להגיע לידי ניסיון, ולא הבאנו את עצמנו למצב בו נהיה זכאים לסייעתא דשמיא שתסייע לנו להתמודד עם הניסיונות המשכימים לפתחנו. (הרב אליהו חיים פתחי, פניני עין חמה)

ישא פרעה את ראשך (מיג, מדוע) אצל שר המשקים כתוב ראשך בסגול, ואצל שר האופים כתוב (מיט) בשווא "בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך". אמרו חז"ל במסכת נידה (לא). שלושה שותפים באדם, הקב"ה, אביו ואמו. אצל שר המשקים שחלומו נפתר לטובה, כתוב ראשך בסגול, לרמזו שחלקם של שלושת השותפים עדיין קיימת, אבל שר האופים, ראשך, כיון שחסר את החלק של הקב"ה, ולכן תמות. (מדשן ביתך)

יושב יעקב (לו, א)

ביקש לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף (רש"י) מובא בגמ' (ב"מ טז) שר' אלעזר בר' שמעון קרא בכל ערב לייסורים "אחי ורעי בואו"... ובבוקר הוציא מתחתיו 60 סדינים ספוגי דם ומוגלה. נדמיין לעצמנו, אדם שמדי שבוע הולך למקום מסוים, שם הוא משלם ממיטב כספו תמורת... כאבים איזמים, ועוד בסוף הוא מודה מקרב לב, וכך זה נמשך במשך חודשיים תמימים, כל אחד יאמר שהאיש – "לא נורמלי", כנראה הוא שוטה – שלקה בנפשו. לא ייתכן להסביר תופעה שכזו. ומה לגבי אם האדם בריא בנפשו לחלוטין... איננו מוטורף כלל וכלל, ולמעשה המקום הזה שהוא מבלה בו מדי שבוע, זו בכלל – מרפאת שיניים. הוא משלם כסף בעצם לרופא שלו, והכסף שהוא משלם – זה אך ורק לטובתו – שהרי ברור שאם הרופא לא יטפל בשן הכואבת – הוא יסבול כאבים קשים ואיזמים בעתיד. מפליא לגלות שכשמבינים את המשמעות – הכל נראה אחרת. כל אחד עובר בחייו מגוון רחב של ייסורים וכאבים עד בלי די. ומה עושים? בוכים ומתלוננים ואף מתקשים להתמודד, ובצדק, ייסורים הם לא דבר של מה בכך, ובפרט אם אין להם משמעות. לכן אל לנו לשפוט אדם המקבל ייסורים באהבה, הוא לא טיפש, הוא פשוט מבין שלמעשה, בסך הכל מתקנים לו את "השן" והכאבים הם סיוע לגוף – מגיעה של כאב גדול יותר בעתיד. וכמו שאדם כזה מרגיש בטוח כאשר הוא נמצא בידי הרופא, כך עלינו להרגיש שכל מה שעובר עלינו, זה רק לטובתנו המלאה. האם זה מוזר להודות לרופא שיניים אחרי טיפול?...

ויקנאו בו אחיו (לו, יא)

למה רק כעת קינאו בו, ואילו בחלום של אתמול בפסוק ח' לא נאמר ויקנאו בו אלא רק ששנאו אותו. "ל, אומר האלשיך, שבתחילה זלזלו בחלומותיו וחשבו שזה מה שחושב ביום, אבל כעת כשראו שהוא חולם גם על השמש והירח שגם אבא ואמא שלו ישתחוו לו, כאן הם אמרו בוודאי הוא לא חשב ע"כ ביום ויש משהו בדבריו, אז כבר קנאו בו. והבור רק אין בו מים (לו, כד) ראובן רצה להציל את יוסף מיד אחיו השבטים הקדושים, והציע להשליך את יוסף לבור. שואל האור החיים הקדוש שאלה עצומה ומפורסמת, הרי לכאורה, ראובן הפיל את יוסף מן הפח אל הפחת, שהרי הבור היה מלא נחשים ועקרבים, וכמו שדרשו חכמים מהפסוק 'והבור ריק אין בו מים' שהוא היה ריק ממים, אבל היה מלא נחשים ועקרבים, ואם כן איזה הצלה יש בזה? ומתוך שכל אדם הוא בעל בחירה, ולכן יכול להרוג ולהזיק אע"פ שלא נגזר כן מן השמים, מה שאין כן בעלי חיים אינם יכולים להזיק אם לא נגזר מהשמים. ולכן נאמר אצל ראובן 'ויצילהו מידם' – שהציל אותו מאחיו שהם בעלי בחירה, והכניסו לבור נחשים ועקרבים שאינם בעלי בחירה, כי ראובן הכיר בצדקותו של יוסף, וידע שהנחשים ועקרבים לא יפגעו בו. לעומת זאת השבטים שסברו שיוסף חטא, היו בטוחים שהוא יפגע על ידי הנחשים והעקרבים.

והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נושאים נכאת וצרי ולוט (לו, כה) וברשי": 'למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של צדיקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחו רע, ולזה נדמנו בשמים שלא יזק מריח רע.'

לא תשנא - בלבבך

וַיֵּרָאוּ אִחָיו כִּי אֵתוּ אֶהָב אֲבֵיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֵם (ל"ז, ד')

לכאורה עלינו להבין: לשם מה נחוץ היה להוסיף כי שנאתם של האחים ליוסף הביאה לידי כך שלא יכלו לדבר עמו לשלום? כלום אין די בציון העובדה ששנאוהו?

התשובה תובן על פי המעשה הבא:

היה זה בהזדמנות, כאשר נשא הגאון רבי ישראל סלנטר מדברותיו באחד מבתי הכנסיות בוילנא. גבאי בית הכנסת, שהיה כפי הנראה אדם הרגיש במיוחד לכבודו – סבר משום מה כי דברי התוכחה הנוקבים מופנים כלפיו באופן אישי, ומשום כך, נפגע עד עמקי נשמתו, ואף התפרץ בדברי נאצה וגידופים כלפי הגאון בעיצומה של הדרשה.

רבי ישראל מציגו – לא הגיב ולא השיב מאומה, אלא המשיך בדרשה כאילו לא אירע דבר, אולם דעתו של הגבאי לא נחה עד שסיים את מלוא סאת גידופיו, ועזב את בית הכנסת בטריקת דלת.

לפליאתם של הנוכחים, דוקא כעת, כאשר ההפרעה הסתיימה – מיהר רבי ישראל לעזוב את מקומו שאצל הבימה, ולצאת לרדוף אחרי הגבאי הזועם. משהשיגו – שלף ממחטה מכיסו, ניגב את אגלי הזיעה ממצחו של הלה, ואמר לו בחיבה ובאהבה: "ניחא שכבודו כועס עלי... אולם הלא כבודו מזיע כל כך, וכאשר הינו יוצא כך אל הרוח – הוא מסכן את בריאותו!"...

כמובן, רבי ישראל לא הסתפק בכך... הוא החל מרעיף דברי פיוס על ראשו של הגבאי, שכעת היה נרגש מאד בראותו את דאגתו הכנה של הגאון לבריאותו, תוך שהוא מסביר לו כי מעולם לא הכירו ובודאי לא העלה בדעתו לכוון את דברי הכיבושין אליו... למותר לציין, כי עד מהרה התפייס הגבאי, ואף התנצל על התפרצותו, ודבק ברבי ישראל באהבה רבה מאותו היום ואילך.

ממעשה זה למדים אנו כי הדרך היחידה בה ניתן להתמודד עם כעס ושנאה – הינה על ידי שיחה ישירה על אודות הגורם שהוביל לכעס מלכתחילה, וזאת לאחר שהלב נפתח לשמוע את הדברים וליישב את ההדורים. ולאידך גיסא: כל עוד השנאה נותרת כבושה בלב, והדברים אינם עולים על השולחן לדיון ענייני – אין סיכוי שהשנאה תתפוגג, ואדרבה: היא תתעצם ותתגבר, בדיוק כפי שכעסו של הגבאי התגבר והלך כל עוד לא השיב לו רבי ישראל על טענותיו.

זו אף הסיבה לכך שהתורה הקדושה מצוה עלינו (ויקרא י"ט, י"ז): "לֹא תִשְׁנֵא אֶת אָחִיךָ בְּלִבְּךָ, הִזְכֵּךְ תִּזְכֶּיךָ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא". כל עוד השנאה תישאר כבושה בלב – היא תתגבר ותלך, ועל כן, אם מרגיש אדם שנאה כלפי חבירו – אל לו להותירה בלב פנימה! עליו לגלותה כלפי חוץ, לשוחח עם החבר, ואז – יש סיכוי לכך שהשנאה תתפוגג ואת מקומה תתפוס האהבה.

ומכאן נמצא תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל שהיה אומר כך:

אילו האחים הקדושים היו משוחחים עם יוסף על אודות הסיבות שגרמו להם לשנוא אותו מלכתחילה, סביר להניח שהם היו מצליחים ליישר את ההדורים ולהשיב את אחוות האחים למקומה. אולם זאת לימדה אותנו התורה, כי שנאתם של האחים היתה כה גדולה – עד שהם לא היו מסוגלים לדבר עם יוסף לשלום, ומשכך – לא היה לשנאה כל סיכוי להתפוגג, והיא התעצמה והלכה עד שהובילה למכירתו של יוסף!

(מתוך "ללמדך - בראשית" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

אברויי אילנא במוזיקה בשביעית

שאלה: האגרונומים אומרים שאם ידליקו טייפ עם מוזיקה על יד אילן משך שעה כל יום, הוא יגדל יותר מהר ויותר טוב במדה ניכרת, ולפי"ז יש להסתפק האם מותר להדליק טייפ סמוך לאילן בשביעית, משום שע"ז הוא גורם שיגדל יותר טוב, ואת"ל שאסור, מה הדין במי שדירתו היא מאוד קרובה לאילן, האם יש איסור להדליק מוזיקה משך שנת השמיטה בדירתו. עוד הוסיפו לשאול, את"ל שהדבר אסור, האם רק מוזיקה משפיעה, או שגם שירה משפיעה, ונ"מ טובא, האם מותר לשיר זמירות בשבת כשיש לו עציצים בסלון, וזו כבר שאלה שאינה נוגעת דווקא בשנת השמיטה, אלא בכל שבת ושבת?

תשובה: לפי דעת המומחים שמוזיקה גורמת שהגידולים יגדלו יותר טוב (על הצד שהם צודקים), אסור להדליק מוזיקה סמוך להם כשכוונתו כדי שיגדלו יותר טוב, לא מיבעיא אם הוא משפיע בדרך טבעי, אלא גם אם רק משפיע בדרך סגולי, ג"כ אסור, ומ"מ אין שום מניעה אם רוצים להדליק מוזיקה או לשיר זמירות בבית כשאין כוונתו לטובת הגידולים.

חידה שבועית

הצא מאפיה דקדקן הצליח לנשא את עצלות הייצור של כל סופאנייה, מבחינת חומרי הציפוף. הוא פילח את הצלות לשריפת מרכיבי הסופאנייה הציקרייט: הפצק, הריבה ואבקת הסוכר. ואילו הנתונים: עצלות הייצור הכוללת - 1.2 ש. הפצק יקר מהריבה ב-55 אצורות. הריבה יקרה מאבקת הסוכר ב-25 אצורות. מהי הצלות של כל מרכיבי?

תשובה על חידה פרי"ש: בואו של יעקב לעיר שכם. כאמור: "ויחן את בני העיר" וברש"י ערב שבת היה. תשובה לחידה: 60 יום. כניסה להגרלה מותנה בתשובות על שתי החידות ולתושבי פתח תקוה בלבד!

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות אסיגא – הרב שטרית - הרב חפוטא להולדת הבת הנכדה הנינה משפחות נאמן להולדת הבן משפחות גרינולד-רוטנר-בנעט להולדת הבת הנכדה הנינה משפחות יעקובון – יעקובסון להולדת הבן הנכד משפחות מאדר להולדת הבת **גני הדר** – משפחות קוק – אילוביציץ להולדת הבת הנכדה משפחות בן דב – בא גד להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות ולאירוסי הבן הנכד משפחות בוקובסקי לאירוסי הבן משפחות פורגס להכנס הבן לעול תורה ומצוות

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com